

به مناسبت ۱۹ شهریور، روز جهانی پیش‌گیری از خودکشی

بررسی وضعیت خودکشی کارگران و تاثیر سوء آن بر اقتصاد معیشتی خانواده



الهه زری‌باف
کارشناس رسانه



۱۰ سپتامبر برابر با ۱۹ شهریور، روز جهانی پیش‌گیری از خودکشی نام‌گذاری شده که هدف آن بالا بردن آگاهی همگانی و جهانی درباره‌ی خطرات و آسیب‌های خودکشی و پیش‌گیری از این اقدام است. خودکشی به عنوان واقعیتی تلخ همیشه در زندگی کارگران وجود داشته و متأسفانه این موضوع در چند سال گذشته افزایش یافته است. به‌طوری که در سایت خبری پزشکی قانونی اعلام شده است؛

۳۸

بر اساس این گزارش، بیشترین آمار مصدومان حوادث کار مربوط به استان‌های تهران، اصفهان و خراسان رضوی بوده است. این در حالی است که در کنار تلفات ناشی از حوادث کار، متناسب نبودن میزان افزایش حقوق‌ها با نرخ تورم، تعدیل گسترده‌ی نیرو در کارخانه‌ها و شرکت‌ها، پرداخت نامنظم مطالبات مزدی کارگران و مشکلات معیشتی، موجب افزایش آمار خودکشی در میان کارگران شده است. همچنین؛ طبق گزارشی از روزنامه‌ی اعتماد؛

«در مجموع ۱۹۰۰ کارگر در سال ۱۴۰۱، جان خود را در حوادث کاری از دست دادند.» که از کل تلفات حوادث کار در سال گذشته ۱۸۷۰ نفر مرد و ۳۰ نفر زن بوده‌اند. بر اساس این گزارش، استان تهران با ۳۹۹ نفر، اصفهان با ۱۷۶ نفر و استان‌های خراسان و مازندران با ۱۱۶ نفر، بیش‌ترین آمار تلفات کارگران و استان‌های کهگیلویه و بویراحمد با سه نفر، زنجان با پنج نفر و ایلام با ۹ فوتی، کم‌ترین آمار تلفات حوادث کار را داشته‌اند.

«تمامی متوفیان مرد، کارگر پیمانکاری یا روزمزد و با قراردادهای موقت و امنیت شغلی ناپایدار بوده‌اند. فقط دو مورد از خودکشی‌ها (خودکشی کارگر شاغل در یک شرکت تولید فرآورده‌های شیمیایی در استان قزوین و کارگر شاغل در یک آرایشگاه در استان خراسان رضوی)، دلیل نامعلوم داشته‌اند. اما از مجموع ۲۱ مورد دیگر، ۱۱ مورد به دلیل اخراج از محل کار، ممنوع‌الورود شدن به محل کار، تنبیه و توبیخ انضباطی با تهدید به اخراج بوده است. ۵ کارگر به دلیل فقر و بیکاری خودکشی کرده‌اند. ۴ مورد از خودکشی‌ها به دلیل مشکلات معیشتی ناشی از معوقات مزدی رخ داده و یک کارگر پس از درگیری با کارفرما خودکشی کرده است که البته هنوز معلوم نیست این اختلاف کارگری و کارفرمایی، تا چه حد با مشکلات مزدی و معیشتی کارگر در ارتباط بوده است.»

این تراژدی متأسفانه با نبود حمایت از حقوق کارگری، چه در خصوص پیوستن به کنوانسیون ۱۹۰ سازمان جهانی، زمینه‌ی کاهش خشونت مؤثر و آزار در محیط کار، سر باز زدن پیمانکاران از قبول اعطای حق و حقوق قانونی کارگران (که با توجه به اعلام قانونی دولت در افزایش تورم افزایش دستمزدهای کارگری، حتی طبق قانون اساسی هم صورت نمی‌پذیرد!) و چه از نداشتن یک سندیکای بی طرف کارگری برای احقاق حق کارگری، شکست موج اعتراضات با ترس از اخراج کردن و یا زندانی شدن کارگران، که تنها نتیجه‌ی آن بن بست روحی و شرمندگی پدر خانواده و یا زن سرپرست خانوار از تهیه‌ی مایحتاج زندگی و ... بود، در نهایت منجر به پدید آوردن این آمار وحشتناک از خودکشی کارگری در کشور شده است.

این واقعیت را نیز در نظر بگیریم که با توجه به عرف جامعه (خصوصاً در طبقه‌ی متوسط)، خودکشی امری نکوهش شده است و اقدام برای انجام آن به جای درک شدن، همواره انکار شده است و افراد بیشتر ترجیح می‌دهند مشکل جسمی داشته باشند تا برای مسائل روحی به دکتر یا مشاور مراجعه کنند و این موضوع باعث پنهان کردن آن تا زمان اجرا توسط فرد خواهد شد. بنابراین؛ ممکن است مراحل آموزشی، کلاس‌های گروهی و راهکارهای مقابله با خودکشی برای این افراد، وقتی صورت پذیرد که آن‌ها قبل از آن به مرگی خود خواسته دچار شده باشند.

«پذیرش این واقعیت که برای فرد مهم نیست که شرایط چقدر بد است، باید بدانند افرادی هستند که به او احتیاج دارند. مکان‌هایی هستند که می‌تواند در آن‌ها تغییر ایجاد کند و تجربیاتی هستند که می‌توانند به او یادآوری کنند که زندگی ارزش زیستن دارد.»

از طرف مسؤولین نیز مدیریت درست منابع انسانی در شرکت‌های پیمانکار، کنترل ریشه‌های تورم و کاهش فشار بیش از حد بر روی خانواده‌ها، شاید جزو راهکارهایی است که می‌توان برای پیش‌گیری از خودکشی به آن اشاره کرد.

حرف آخر این‌که، به اعتقاد روان‌شناسان، یکی از دلایل اصلی افراد برای خودکشی، «احساس تنهایی» است. خانواده، جامعه، محیط اجتماعی و در واقع همه‌ی ما مسؤول جان هموطنانمان هستیم. این که کمک کردن در جامعه برای رفع مشکل همکار کم‌رنگ شده، یا تعدیل نیرو به بهانه‌ی نرسیدن بودجه، حتی اشخاصی که در شرف بازنشستگی هستند، نبود آگاهی از قانون مقررات توسط قشر کارگر و یا ناامیدی در حدی که دیگر راه برگشتی از آن نباشد، توجیه مناسبی برای طرد یک فرد، یک زندگی و یک خانواده نیست!

«شهریور پارسال، اردشیر بهرامی، جامعه‌شناس، پژوهشگر و نویسنده‌ی کتاب «فرهنگ، توسعه و خودکشی در غرب ایران»، در گفت‌وگویی که با خبرگزاری «ایلنا» داشت، شیوع خودکشی و افزایش آمار مرگ داوطلبانه در کشور را چنین تحلیل کرد: «کانون خودکشی، از غرب ایران به مرکز و سایر مناطق در حال تغییر است. در آخرین بررسی‌ها مشخص شده است کانون خودکشی از غرب ایران به مرکز و سایر مناطق کشور، از جمله استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، هرمزگان، مرکزی، گیلان، تهران و خراسان شمالی در حال تغییر است. خودکشی تابع یک‌سری از مسائل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در جامعه است. اثرات روحی- روانی ناشی از کرونا، مانند خودکشی، تازده در حال شروع شدن است. کرونا به تنهایی باعث افزایش خشونت و خودکشی نمی‌شود، بلکه مشکلات اقتصادی، تورم و بیکاری نیز در این فرایند تأثیرگذار است. در سال ۹۹ نسبت به ۹۸، میزان مرگ به دلیل خودکشی افزایش پیدا کرده و در اورژانس اجتماعی نیز، شاهد افزایش خشونت‌ها هستیم و این نشانگر این است که آستانه‌ی تحمل جامعه پایین‌تر آمده و انسان‌هایی که زمینه‌ی بروز خودکشی دارند، در شرایط پاندمی